

ارزیابی خطرزایی دو گیاه مهاجم سنبل آبی (*Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms.) و
آمبروزیا (*Ambrosia psilostachya* DC.) در استان گیلان

سمیه تکاسی*، سیما سهرابی، ابراهیم کازرونی منفرد
*استادیار بخش تحقیقات گیاهپزشکی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان گیلان، سازمان تحقیقات
آموزش و ترویج کشاورزی، رشت، ایران
دکتری رشته زراعت-گرایش علفهای هرز دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
استادیار دانشگاه جامع علمی کاربردی گیلان، گیلان، ایران

stokasi@yahoo.com

(تاریخ دریافت: ۹۷/۲/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۷/۳/۱۳)

چکیده

اخیرا دو گونه گیاهی جدید در استان گیلان به عنوان گیاه مهاجم گزارش شده‌اند، سنبل آبی *Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms و آمبروزیا *Ambrosia psilostachya* DC. که در سرتاسر جهان به دلیل اثرات زیست محیطی که دارند، بسیار شناخته شده‌اند. سیستم ارزیابی خطر علف‌هرز، گیاهان هرز را بر اساس ویژگی‌های گیاه‌شناسی، اثرات زیست محیطی و میزان پراکنش آن‌ها برای برنامه‌ریزی‌های مدیریتی آن‌ها رتبه‌بندی می‌کند. در این سیستم ارزیابی، یکسری سوالات استاندارد در مورد ویژگی‌های گیاه‌شناسی، اثرات زیست محیطی و میزان گسترش آن‌ها وجود دارد که با پاسخ‌گویی به آن‌ها و بر اساس امتیاز نهایی برای هر علف‌هرز، سه پیشنهاد ارائه می‌شود: ۱- رد یا عدم اجازه حضور علف‌هرز مهاجم و پیشگیری از ورود و یا ریشه‌کنی آن علف‌هرز، ۲- ارزیابی بیشتر در مورد آن گیاه و اثبات کم‌خطر بودن آن علف‌هرز و ۳- قبول حضور آن گیاه مهاجم در آن منطقه، که بر اساس این موارد تصمیم‌گیری‌های لازم اتخاذ می‌شود. در این بررسی ارزیابی خطرزایی دو گونه علف‌هرز مهاجم سنبل آبی و آمبروزیا در استان گیلان مورد مطالعه قرار گرفت. بر اساس سیستم نمره‌دهی و ارزیابی انجام شده، علف‌هرز آمبروزیا با نمره ۱۷۵/۲ خطرزایی بالایی داشته که باید برای جلوگیری از گسترش آن اقدامات سریعی صورت گیرد و در رتبه‌ی بعدی سنبل آبی نیز با نمره ۱۱۶/۶۶ جزء علف‌های هرز با ریسک بالا قرار گرفت.

کلمات کلیدی: علف‌هرز مهاجم، ارزیابی خطرزایی علف‌هرز، پراکنش علف‌هرز، گیاه غیربومی، گونه مهاجم

منطقه‌ای است که قبلا توسط آن اشغال نشده بود، این
تعریف برای گونه‌های بومی و غیربومی صدق می‌کند.
مهاجرت انسان و تجارت کالا در سراسر جهان راه

مقدمه
تهاجم، گسترش محدوده جغرافیایی یک گونه در

۱۹۸۰ مطرح شد و پس از آن چند مقاله کلیدی ارزیابی خطر علف‌های هرز در سال ۱۹۹۰ به چاپ رسید. همچنین اولین و دومین کارگاه تخصصی بین‌المللی ارزیابی خطر ارزیابی علف‌های هرز به ترتیب در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۷ برگزار شد (۱۳). در این سیستم، علف‌های هرز را بر اساس ویژگی‌های گیاه‌شناسی، اثرات زیست‌محیطی و میزان گسترش آن‌ها برای برنامه‌ریزی‌های مدیریتی آن‌ها، رتبه‌بندی می‌کنند. در واقع هدف اصلی از ارزیابی خطر علف‌های هرز، ابزاری برای کاهش اثرات گیاهان مهاجم می‌باشد. از اهداف این برنامه جلوگیری از تهاجم‌های بیولوژیکی (با شناسایی پتانسیل تهاجم گونه‌ها قبل از ورود به یک منطقه) و کاهش اثر گیاه مهاجم (با ضعیف کردن آن گونه) می‌باشد (۲۴). برای گیاهان غیربومی اصطلاحاتی مانند اتفاقی (casual)، بومی شده (naturalized)، مهاجم (invasive) و علف‌هرز (weed) مراحل متوالی مختلف از مرحله ورود گیاهی به منطقه‌ای جدید تا زمانی که آن گونه اثرات اقتصادی و محیطی داشته باشد را شامل می‌شود (۳۸). در ایالات متحده آمریکا، استرالیا و نیوزیلند، زمانی که اصطلاح علف‌هرز مضر به علف‌هرزی اطلاق شود، کنترل یا ریشه‌کنی آن اجباری می‌باشد (۳۸). در اروپا از بین ۳۷۰۰ گونه غیربومی که بومی شده‌اند، تنها حدود ۹ درصد آن‌ها دارای اثرات اقتصادی و اجتماعی هستند (۴۸). برای اولین بار در استرالیا و نیوزیلند سیستم ارزیابی خطر ارزیابی علف‌های هرز برای پیش‌بینی علف‌هرز بودن و توانایی تهاجم گیاهان تازه وارد، به کار رفت (۳۶). خطر ارزیابی گونه‌های مختلف گیاهی در مناطق آب و هوایی گوناگون متفاوت است و نتایج آن برای کشورها و شهرهای مختلف یکسان

مناسبی برای معرفی گونه‌های مهاجم بیگانه در مناطقی غیر از زادگاه آن‌ها فراهم ساخته است. گونه‌های مهاجم شامل گیاهان، حشرات، بندپایان، نرم‌تنان، ماهی‌ها، خزندگان، دوزیستان، پرندگان، پستانداران و عوامل بیماری‌زا می‌باشند. تهاجمات زیستی، غالباً اثرات منفی بر روی تمدن بشر در زمین‌های کشاورزی، محیط‌های آبی، حیات وحش، جنگل و سلامت انسان دارند. ترکیب اثرات ناشی از این تهاجمات، منظره اکولوژیکی را دچار تغییر کرده و منجر به حذف گونه‌های بومی می‌شود. جایگزینی سیستم‌های متنوع با ساده، تغییر شیمی خاک، تغییر فرآیندهای ژئومورفولوژی، تغییر هیدرولوژی، از بین رفتن تنوع ترکیبی، افزایش زیست‌توده، اختلال در پویایی پوشش گیاهی غالب، تهدید مستقیم جانداران بومی، پیامدهای نامطلوب اقتصادی و محیطی، کاهش عملکرد محصولات زراعی منطقه مورد تهاجم و تاثیر بر سلامتی انسان‌ها از اثرات گیاهان مهاجم می‌باشند (۱۸). بر اساس نتایج مطالعه‌ای جامع ثابت شد که ورود یک گیاه مهاجم در جنوب آفریقا منجر به انقراض چند گونه گیاهی گشت (۳۹). همچنین در گزارش دیگری بیان شده است که با ورود یک گونه مهاجم به مراتع آمریکا، در نتیجه تبدیل اراضی بوته‌ای به علف‌زار، تعداد و شدت آتش‌سوزی‌ها به مراتب بیشتر شد (۳۹). از سویی نتایج تحقیقات مختلف حاکی از آن است که شرایط محیطی کنونی از جمله گرم شدن کره‌ی زمین، افزایش غلظت دی‌اکسیدکربن، افزایش ورود ازت و تغییر کاربری اراضی، زمینه تهاجم گونه‌های جدید افزایش می‌یابند.

سیستم ارزیابی خطر علف‌هرز (Weed Risk Assessment) اولین بار به صورت تخصصی در سال

"تکاسی و همکاران، ارزیابی خطرزایی دو گیاه مهاجم سنبل آبی..."

سنبله در انتهای ساقه می‌باشد. گل‌آذین دارای ۱۵-۸ گل زیبا و جذاب به رنگ بنفش کم‌رنگ با شش گلبرگ می‌باشد. گیاه دارای انشعابات جانبی شکننده می‌باشد که گیاهچه‌های رویشی از آن‌ها منشعب می‌شود (۳۱). سنبل‌آبی با بذر تولیدمثل جنسی و با جوانه‌ها و استولون تولیدمثل غیرجنسی دارد. گیاهان دختری از جوانه‌های روی استولون‌ها سبز می‌شوند. بذور می‌توانند طی چند روز جوانه بزنند یا این‌که ۱۵-۲۰ سال به حالت خواب باقی بمانند. آن‌ها معمولا در طی دوره‌های تنش (خشکی)، به حالت خواب باقی می‌مانند. با جریان آب بذور جوانه می‌زنند و سیکل زندگی دوباره از سر گرفته می‌شود (۵۳). سنبل‌آبی، بومی آمازون در کشور برزیل است. این گیاه به دلیل گل‌های بنفش بسیار زیبا، غالبا توسط انسان‌ها به مناطق دیگر ورود پیدا کرده و به دلیل عدم حضور دشمنان طبیعی در مناطق جدید و وجود آب‌های غنی، به صورت مهاجم در آمده است (۴۳). امروزه این گیاه در آفریقا، آسیا، استرالیا و آمریکای شمالی توسعه یافته است و بر اساس گزارش‌ها، به بیش از ۵۰ کشور در پنج قاره گسترش یافته است (۱۱). اولین ورود سنبل‌آبی به آسیا در پایان قرن نوزدهم در کشورهای ژاپن و اندونزی گزارش شده است و کم‌کم مزارع برنج این کشورها را آلوده کرد (۴۶). سنبل‌آبی در استان گیلان اولین بار در مهر ماه ۱۳۹۱ در تالاب عینک شهرستان رشت گزارش شد که گسترش آن در سال ۱۳۹۴ در سایر زیستگاه‌های آبی استان گیلان و برخی آب‌گیرهای اطراف فومن، صومعه‌سرا، لنگرود، بخش‌هایی از تالاب‌انزلی و ورودی رودخانه‌های چکور، بهمبر، سیاه کشیم و مرغک به تالاب گزارش شد (۳۱).

نیست (۴۲). برای مثال فلاونگ (۲۵) بیان کرد که علف‌هرز *Ipomea hederacea* Jacq. می‌تواند بوته‌های ذرت را پوشانده و باعث کاهش شدید عملکرد آن شود و طی بررسی خطرزایی آن جزء گیاهان با خطر بالا قرار گرفت.

داده‌های حاصل از خاصیت مهاجمی، اثرات و توان پراکندگی علف‌های هرز *Parthenium hysterophorus* L., *Rubus fruticosus* Cav., *Solanum elaeagnifolium* L. و *Ulex europaeus* L. در استرالیا نشان داد که تنها دو گونه *Parthenium hysterophorus* L. و *Solanum elaeagnifolium* Cav. دارای خطرزایی بالایی بودند (۵۰). جهت تشخیص گونه‌های مهاجم در اسپانیا، حدود ۱۰۰ گونه مهاجم و ۹۷ گونه اتفاقی با این سیستم ارزیابی شدند. نتایج نشان داد که ۹۴ درصد از گیاهان مهاجم و ۵۰ درصد از گیاهان اتفاقی دارای خطر بالایی بودند، بنابراین برای کاهش اثرات این گیاهان باید برنامه‌های مدیریتی بر پایه ریشه‌کنی آن‌ها استوار شود (۲۰).

دو گیاه سنبل آبی و آمبروزیا اخیرا در استان گیلان به صورت مهاجم در آمده‌اند. سنبل‌آبی (*Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms water) با نام عمومی *hyacinth* گیاهی چندساله، آبی و گل‌دار از خانواده *Pontederiaceae* است. این علف‌هرز برگ‌هایی به ابعاد ۲۰-۱۰ سانتی‌متر دارد که بالاتر از سطح آب قرار دارند. ارتفاع گیاه ۵۰ تا بیش از ۱۰۰ سانتی‌متر بوده، دارای ساقه اسفنجی و دم‌برگ متورم یا بدون برآمدگی می‌باشد. ریشه‌های پرماند و آزاد شناور در بخش‌های عمیق‌تر آب و یا فرورفته در رسوبات در قسمت‌های کم‌عمق می‌باشد. ریشه‌ها به رنگ سیاه ارغوانی می‌باشند. ساقه گیاه راست می‌باشد که دارای گل‌آذین

شکل ۱- آلودگی به گیاه سنبل آبی (*E. crassipes*)، استان گیلان، رشت

فدراسیون روسیه، اسپانیا و سوئد)، آسیا (قزاقستان)، آفریقا (موریس)، آمریکای شمالی (کانادا، مکزیک و ایالات متحده آمریکا) و اقیانوسیه (استرالیا) گزارش شده است (۱۰). در ایران گونه *Ambrosia psilostachya* DC. توسط تکاسی و همکاران (۲۰۱۷) در استان گیلان، بندرانزلی گزارش شد که مناطق زیادی از حاشیه جاده‌ها و زمین‌های رها شده را پوشش داده بود (۴۴). آمبروزیا به‌عنوان یک گونه پیشگام دارای قابلیت رشد سریع در مکان‌های دست‌کاری و تخریب شده توسط انسان، زمین‌های زراعی (ذرت (*Zea mays* L.)، هویج (*Daucus* L.)، *carota*)، پیاز (*Allium cepa* L.)، کلم (*Brassica oleracea* L.)، لوبیا (*Phaseolus vulgaris* L.)، کلزا (*Brassica napus* L.)، آفتابگردان (*Helianthus annuus*)، چغندر قند (*Beta vulgaris* L.)، سویا (*Glycine max*) و آیش)، حاشیه جاده‌ها و بزرگراه‌ها، حاشیه رودخانه‌ها، قلمرو ریل‌های راه‌آهن، قبرستان‌ها، باغ‌ها و مکان‌های شهری رها شده که زباله ریخته

جنس آمبروزیا نیز شامل ۴۰ گونه می‌باشد که در دنیا گزارش شده‌اند (۱۶). گونه *Ambrosia psilostachya* DC. با نام عمومی perennial ragweed و نام انگلیسی western ragweed از خانواده کاسنی *Asteraceae* می‌باشد. این گونه، علف‌هرزی چندساله ایستاده است که با بذر و ریزوم تکثیر می‌یابد. ساقه‌ها منشعب، خشن چوبی شده، دارای کرک‌های کوتاه و پر تراکم می‌باشد. ارتفاع گیاه بین ۹۰-۱۰ سانتی‌متر متغیر است. برگ‌ها ۱۰-۵ سانتی‌متر طول با بوی تند، در پایین مقابل هم و در بالا متناوب، ضخیم، کرک‌دار، سبز روشن تا سبز خاکستری، بدون دم‌برگ یا گاهی اوقات دارای دم‌برگ کوتاه، لوب‌دار، حاشیه صاف یا مضرس هستند. میوه فندقه (آکن) است و رنگ آن‌ها قهوه‌ای متمایل به سبز، خاکستری یا خاکستری تیره، (۶-۲،۵-۳ میلی‌متر طول و ۲-۳،۵ میلی‌متر عرض، صاف و درخشان است. گونه *Ambrosia psilostachya* DC. بومی آمریکای شمالی می‌باشد و در اروپا (بلژیک، مجارستان، ایتالیا، هلند، لهستان،

"تکاسی و همکاران، ارزیابی خطرزایی دو گیاه مهاجم سنبل آبی..."

می‌شوند را دارد (۳۷، ۴۱، ۴۵).

شکل ۲- آلودگی به گیاه آمبروزیا (*Ambrosia psilostachya* DC.)، استان گیلان، بندر انزلی

مواد و روش‌ها

سیستم ارزیابی خطر علف‌هرز بر اساس امتیازهای عددی (پاسخ به سوالات مختلف) که با خصوصیات علف‌هرز بودن همبستگی مثبت دارد، طراحی شده است. پاسخ به سوالات بر پایه پیشینه گیاه، بیوگرافی و جزئیات اکولوژی و بیولوژی علف‌هرز مورد نظر می‌باشد. بر اساس امتیاز نهایی به سوالات برای هر علف‌هرز سه پیشنهاد ارائه می‌شود: ۱- رد یا عدم اجازه حضور علف‌هرز مهاجم و پیشگیری از ورود و یا ریشه‌کنی آن علف‌هرز، ۲- ارزیابی بیشتر در مورد آن و در نهایت کم خطر بودن آن علف‌هرز و ۳- قبول حضور آن گیاه مهاجم در آن منطقه که بر اساس این موارد تصمیم‌گیری‌های لازم اتخاذ می‌شود (۱).

برای بررسی خطرزایی دو علف‌هرز سنبل آبی و آمبروزیا از پروتکل‌های ارائه شده توسط استون

(۲۰۰۸) و ویرجو و ملاند (۲۰۰۳) استفاده شد. حدود ۲۵ سوال به‌طور جداگانه برای هر گونه در نظر گرفته شد و با توجه به اطلاعات موجود در منابع علمی (مقالات، سایت CABI) و مشاهدات شخصی پاسخ دهی انجام گرفت (۴، ۵). مدت زمان لازم برای بررسی منابع تا رسیدن به پاسخ هر سوال طبق گفته داوونی (۱۳) ۸ تا ۱۴ ساعت می‌باشد. سوال‌ها به سه بخش تقسیم شدند، ۱- خصوصیات مهاجم بودن، ۲- اثرات و ۳- توانایی پراکنش، بعد از پاسخ‌دهی، نمرات محاسبه شدند و سپس نمرات هر بخش با هم ضرب شدند و نمره نهایی به‌دست آمد (جدول ۲). نمره نهایی، حاصل ضرب نمرات سه بخش مهاجم بودن، اثرات و پتانسیل پراکنش است. در نهایت امتیازهای احتمالی را به دسته‌های با حدود ۲۰ درصدی تقسیم می‌کنند (جدول ۱). نمره نهایی، خطرزایی یک علف

هرز حاصل ضرب نمره هر سه بخش می‌باشد. بدین طریق خطرزایی گونه‌های مهاجم محاسبه می‌شود

ریسک خطرزایی = مهاجم بودن × اثرات × توانایی پراکنش

جدول ۱- دسته‌بندی امتیاز نهایی نمره خطرزایی علف‌های هرز

فراوانی دسته (درصد)	نمره خطرزایی علف‌هرز	ریسک علف‌هرز
۱۰۰-۸۰ (بیش از ۲۰ درصد نمره احتمالی)	≥ 236	خیلی بالا
۸۰-۶۰	< 236	بالا
۶۰-۴۰	< 111	متوسط
۴۰-۲۰	< 49	پایین
۲۰-۰	< 18	قابل چشم‌پوشی

نتیجه و بحث

برای ارزیابی دو گیاه سنبل آبی و آمبروزیا، پاسخ‌دهی به سوالات بر اساس اطلاعات ارائه شده در منابع معتبر و مطالب جمع‌آوری شده در این مقاله انجام گرفت. گیاه سنبل آبی از سرعت بالای تکثیر برخوردار می‌باشد. هر ۲ بوته سنبل آبی در مدت ۱۲۰ روز ۱۲۰۰ بوته جدید تولید می‌کنند که با این سرعت بالای رشد، راه‌های آبی به راحتی بسته می‌شوند، زیرا نرخ پاک‌سازی همیشه بسیار پایین‌تر از سرعت تکثیر این گیاه است (۲۳). تعریف بیولوژیکی رفتار سنبل آبی این است که این گیاه معمولاً در مکان‌هایی رشد می‌کند که از انرژی تابشی بالا و ثابتی برخوردار است (دامنه ۴۵۰ تا ۵۵۰ وات در متر مربع زمین)، همچنین دارای راندمان فتوسنتزی بالایی، ۱/۵۲ درصد است که بالاتر از محصولاتی مانند ذرت با ۱ درصد، کاکائو با ۰/۵ درصد و بادام زمینی با ۰/۲۹ درصد در جنوب صحرای آفریقا است (۱۴). سنبل آبی می‌تواند با ایجاد یک بستر مترکم بر روی سطح آب، دسترسی به بنادر و اتصالات آن‌ها را مختل کند و کانال‌ها و رودخانه‌های

آب‌های تازه غیرقابل استفاده شوند. این گیاه در مناطق آلوده باعث اختلال در امرار معاش و اقتصاد مردم می‌شود، فعالیت‌های قایق‌رانی، کشتی‌رانی، مناطق تفریحی، پرورش ماهی، ماهی‌گیری و توریسم تحت تاثیر تهاجم این علف‌هرز قرار می‌گیرند (۳۳، ۳۴). این علف‌هرز، به‌طور مستقیم با سرکوب محصول برنج، مهار جوانه‌زنی برنج و تداخل با عملیات برداشت برنج باعث کاهش تولید آن می‌شود (۱۵). همچنین به دلیل رشد مترکمی که دارد، باعث ۴۰ تا ۹۵ درصد کند شدن سرعت جریان آب در کانال‌های آبیاری می‌شود (۲۷)، گاهی با انسداد آب‌راه‌ها باعث جاری شدن سیل‌های شدید می‌شود. حیدر (۲۵) بیان کرد که سرعت از دست دادن آب ناشی از تبخیر، در حضور سنبل آبی ۱/۸ برابر می‌شود که این پدیده پیامدهای زیادی دارد. در رودخانه نیل به دلیل افزایش تلفات آب ناشی از تبخیر و تعرق توسط سنبل آبی در دریاچه ویکتوریا، جریان آب تا یک دهم کاهش یافت (۳۳). در کشور ایران نیز در سال‌های اخیر مساله خشکسالی بسیار مطرح می‌باشد و حفظ منابع آبی

"تکاسی و همکاران، ارزیابی خطرزایی دو گیاه مهاجم سنبل آبی..."

موجب مرگ و میر ماهی‌ها شده و اثرات منفی بر روی زندگی اجتماعی اقتصادی انسان‌ها دارد. همچنین زمانی که سنبل آبی در آب می‌میرد و ته نشین و تجزیه می‌شود نیز موجب کاهش اکسیژن آب می‌شود (۱۵). بوته‌های پوسیده سنبل آبی در آب باعث کاهش کیفیت و قابلیت آشامیدنی آب می‌شوند و موجب افزایش هزینه‌های لازم برای تصفیه آب‌های آشامیدنی می‌شوند (۳۳). حتی با مرگ این گیاه در آب نیز در ترکیب، فراوانی و تنوع موجودات آبی تغییر ایجاد می‌شود. در واقع سنبل آبی به‌عنوان چالشی در ثبات اکولوژیکی آب‌های شیرین مطرح است که باعث حذف گونه‌های بومی می‌شود و تهدیدی جدی برای تنوع زیستی آبریان به شمار می‌آید (۳۴). همچنین تاثیر منفی بر موجودات میکرو دارد و مانع رشد و فراوانی فیتوپلانکتون‌ها می‌شود (۲۲).

گیاه آمبروزیا نیز قادر است به آسانی در مکان‌هایی که حتی عاری از مواد معدنی باشند، یا دارای پوشش گیاهی پراکنده باشند، استقرار یابد (۱۹). این گیاه در شرایط گرم و مرطوب بهترین شرایط رشدی را دارد (۶). آفتاب کامل و خاک دارای مواد غذایی و کمی اسیدی برای این گونه بسیار مناسب می‌باشد. اما بافت خاک برای استقرار گیاه چندان مهم نمی‌باشد و وجود درصد کمی از مواد آلی برای حضور آن نیز کافی می‌باشد و حتی می‌تواند شرایط خشک خاک را نیز تحمل کند. گرده‌افشانی گل‌های آمبروزیا با باد انجام می‌شود و می‌تواند با عمل خود لقاحی بذری تولید کنند. این نکته بیانگر آن است که حتی یک بوته این علف‌هرز قابلیت تشکیل یک جمعیت را دارد. اندازه بذور آمبروزیا بین ۴-۲ میلی‌متر می‌باشد و غالباً در اطراف و پای بوته مادری آن ریخته می‌شوند. بذور

مهم می‌باشد. سنبل آبی همچنین باعث ایجاد بیماری‌ها و بروز مشکلات عمده بهداشت عمومی در کشورهای در حال توسعه گرمسیری شده است که شامل: مالاریا، شیستوزومیازیس و فیلاریازیس لنفاوی می‌باشند (۲۹)، (۲۵، ۴۷). ایجاد پوشش متراکم بر روی سطح آب، پناهگاهی برای رشد موجودات مضر برای سلامت انسان می‌شود. ریشه شناور، برگ‌های نیمه غوطه‌ور و ساقه‌هایی که باعث کاهش جریان آب می‌شوند، زیستگاهی برای پشه آنوفل می‌باشد که ناقل بیماری مالاریا است (۲۹) پشه *Mansonioides* به‌عنوان حامل نماتد *Brugia* است که در دستگاه لنفاوی انسان ایجاد بیماری می‌کند نیز بر روی سنبل آبی توسعه می‌یابد (۹)، (۴۷). همچنین گزارش شده است که بیماری فیلاریازیس لنفاوی در جنوب آسیا ارتباط آماری معنی‌داری با حضور علف‌های هرز آبی دارد (۲۵). سنبل آبی همچنین پناهگاه عامل بیماری وبا نیز می‌باشد. به‌عنوان مثال در یک بررسی مشخص شد که استان نیانزا در کنیا، که هم‌مرز دریاچه ویکتوریا می‌باشد، نسبت بیشتری از موارد ابتلا به وبا را به خود اختصاص داده بود (۳۸/۷ درصد از موارد ابتلا به وبا در مقابل ۱۵/۳ درصد از جمعیت کل) (۱۷). همچنین بیان می‌شود پوشش گسترده بر روی سطح آب، موجب افزایش بروز حملات مارهای سمی نیز می‌شود (۳۴). سنبل آبی همچنین بر روی کیفیت آب (رنگ، اسیدیته، تیرگی (ذرات جامد معلق) آب نیز دارای اثرات بدی می‌باشد و هزینه‌های تصفیه آب را بالا می‌برد (۳۳). این گیاه با رشد متراکم بر روی سطح آب باعث جلوگیری از انتقال اکسیژن از هوا به درون آب شده و یا تولید اکسیژن توسط سایر گیاهان و جلبک‌ها داخل آب را کاهش می‌دهد (۴۹). این امر

طولانی‌تر، دارای غالبیت بر بیشتر فلور بومی منطقه بوده و سبب تسخیر زیستگاه گیاهان بومی و قادر به ایجاد محدودیت در تامین علوفه برای دام می‌شود. این گونه به‌عنوان رقیب سرسخت گونه‌های گراس شناخته شده است که با محیط‌های مختلف سازگار بوده و در انواع خاک‌ها از رسی تا سنی و خشک تا مرطوب و سطوح مختلفی از حاصلخیزی، رشد می‌کند. در خاک‌های عمیق، ریشه‌های این گونه قادرند تا عمق زیادی حتی ۲ تا ۳ برابر میزان نفوذ ریشه‌های گراس‌ها نفوذ کنند. بنابراین خاک‌های عمیق یک عامل برای برتری رقابتی این گونه آمبروزیا بر گونه‌های گراس می‌باشد. در خاک‌های رسی کم‌عمق، این گونه آمبروزیا می‌تواند یک رقیب سرسخت برای گونه‌های گراس باشد، زیرا ریشه‌های این گونه قادر است در این خاک‌ها نفوذ کند، اما گونه‌های گراس قادر نبوده و با کمبود آب مواجه می‌شوند. همچنین جنس آمبروزیا (شامل: *Ambrosia psilostachya* DC.) از علف‌های هرز مضر محصولات زراعی تابستانه مختلف در آمریکای شمالی، هلند، روسیه و دیگر کشورها می‌باشند و باعث کاهش عملکرد محصولات کشاورزی می‌شود (۳۰). دال-ریمپل و روگرس (۱۹۸۳) گزارش کردند که گونه *Ambrosia psilostachya* DC. دارای خاصیت آللوپاتیکی می‌باشد. عصاره برگ و ریزوم این گونه از جوانه‌زنی و استقرار اولیه گیاهچه گونه‌های مختلف گرامینه شامل گندم، یولاف، چاودار جلوگیری می‌کند که کاهش جوانه زنی تا ۱۹/۵ درصد و رشد شاخساره و ریشه تا ۵۶/۸ درصد بیان شده است. در طول دوره گلدهی آمبروزیا، دانه‌های گرده این گیاه فراوان‌ترین دانه‌های گرده را در هوا در بین کل گیاهان تشکیل

آمبروزیا تا ۲۰ سال در بانک بذر خاک با ۸۵ درصد قابلیت جوانه‌زنی، زنده می‌مانند. بذور تازه برداشت شده حتی در شرایط مطلوب جوانه نمی‌زنند، ولی بذور سال‌های پیشین قادرند در طول سال جوانه‌زنی داشته باشند. بذور آمبروزیا محدودیت برای انتقال از طریق باد را دارند (۶)، لذا گسترش طبیعی جمعیت آمبروزیا پایین است. مهمترین عامل پراکنش این علف‌هرز، انسان می‌باشد. انسان با گسترش حمل و نقل محصولات کشاورزی و خاک آلوده، دست‌کاری خاک به دلیل ساخت و سازها باعث انتشار آلودگی می‌شود. راه دیگر انتقال بذر آمبروزیا از طریق غذای پرندگان می‌باشد (۷). انتقال بذر آمبروزیا از طریق بذر محصولاتی مانند شبدر، غلات و سایر محصولات زراعی آلوده مقدمه‌ای برای ورود آمبروزیا از کانادا و ایالات متحده آمریکا به اروپا بیان شده است. امروزه بذر محصولات زراعی آلوده به‌خصوص دانه‌های آفتابگردان آلوده مهمترین مسیر ورود آمبروزیا به مکان‌های جدید می‌باشند. گاهی پراکنش بذر آمبروزیا توسط پرندگان انجام می‌شود، با جاری شدن آب باران و یا آب شدن برف نیز بذور می‌توانند شناور شده و انتقال یابند. به‌طور کلی مسیرهای انتشار بذر آمبروزیا شامل مخلوط در بذر گیاهان زراعی مانند آفتابگردان، مخلوط در دانه (غذای) پرندگان، تجهیزات و ماشین‌آلات کشاورزی و ساختمانی آلوده به بذر آمبروزیا، جابجایی خاک و شن از مناطق آلوده به مناطق غیرآلوده، کودهای دامی آلوده و مسیرهای آبی بیان شده‌اند (۲۸، ۳۷). گونه *Ambrosia psilostachya* DC. قادر است زیستگاه گیاهان علوفه‌ای اراضی مرتعی را به‌میزان زیادی تسخیر نموده و به دلیل دائمی بودن، ارتفاع بلندتر و طول دوره رشد

"تکاسی و همکاران، ارزیابی خطرزایی دو گیاه مهاجم سنبل آبی..."

مشاهده کردند که به ترتیب ۱۳۱ درصد و ۳۲۰ درصد بیشتر دانه‌گرده تولید کردند (۵۲، ۵۴، ۴۰) زیسکا و همکاران (۵۵) نیز نشان داد که در نقاط شهری که درجه حرارت محیط بالاتر است و سطح دی‌اکسیدکربن موجود ۳۰ تا ۳۱ درصد بیشتر از سایر مناطق است، میزان تولید دانه‌گرده آمبروزیا به مراتب بیشتر است. در مطالعات دیگر مشاهده شد که اگر افزایش دی‌اکسیدکربن (۳۰ درصد افزایش نسبت به شرایط عادی) با افزایش دما همراه باشد، درصد افزایش دانه‌گرده به مراتب بیشتر خواهد شد (۵۵، ۳۲). آمبروزیا به عنوان یک گونه پیشگام، دارای قابلیت رشد سریع در مکان‌های دست‌کاری و تخریب شده توسط انسان، زمین‌های زراعی (ذرت (*Zea mays*))، هویج (*Daucus carota*)، پیاز (*Allium cepa*)، کلم (*Brassica oleracea*)، لوبیا (*Phaseolus vulgaris*)، کلزا (*Brassica napus*)، آفتابگردان (*Helianthus annuus*)، چغندرقد (*Beta vulgaris*)، سویا (*Glycine max*)، تنباکو و آیش)، حاشیه جاده‌ها و بزرگراه‌ها، حاشیه رودخانه‌ها، قلمرو ریل‌های راه‌آهن، قبرستان‌ها، باغ‌ها و مکان‌های شهری رها شده که زباله ریخته می‌شوند را دارد (۴۵، ۴۱، ۳۷). بر اساس بررسی خصوصیات این دو گونه، جزئیات و نتایج ارزیابی در جدول ۲ نشان داده شده است.

می‌دهند (۲۶). آمبروزیا منبع تولید فراوان دانه‌گرده با پتانسیل آلرژی‌زایی پوستی، چشمی و تنفسی می‌باشد. دانه‌های گرده آمبروزیا از رایج‌ترین منابع فصلی آلرژی هستند که باعث ورم غشاء مخاطی بینی می‌شوند. بر این اساس این گیاه موجب ایجاد زکام بهاره (زکام در اثر حساسیت) می‌شود (۲۱). این گیاه به دلیل دوره گلدهی طولانی مدت، دوره آلرژی‌زایی را برای افراد آلرژیک طولانی‌تر می‌کند (۲). آمبروزیا با تولید دانه‌های گرده فراوان که به سهولت با باد منتشر می‌شوند، به عنوان علف‌هرز مهاجم و آلرژی‌زای خطرناک در اروپا شناخته شده است. علائم آلرژی به دانه‌گرده آمبروزیا شامل آب ریزش بینی و تولید خلط، عطسه، خارش بینی و چشم، گوش و دهان، گرفتگی بینی، قرمزی چشم، چشم‌های خیس و تورم اطراف چشم می‌باشند (۲). گرم شدن کره زمین و افزایش گاز دی‌اکسیدکربن بر روی رشد و تولید دانه‌ی‌گرده آمبروزیا تاثیرگذار است که نگرانی بزرگی برای اثرات منفی ناشی از این علف‌هرز در پی دارد (۵۲، ۵۴، ۴۰). نتایج مطالعات نشان داد که اگر غلظت گاز دی‌اکسیدکربن محیط بیشتر شود، آمبروزیا به طور معنی‌داری دانه‌های گرده بیشتری تولید می‌کند. رشد گیاه آمبروزیا را در شرایط ۳۷۰ ppm دی‌اکسیدکربن و شرایط پیش‌بینی غلظت دی‌اکسیدکربن در اواسط تا اواخر قرن ۲۱ (۶۰۰ ppm) مورد مطالعه قرار دادند و

جدول ۲- نمره خطرزایی دو گونه مهاجم سنبل آبی و آمبروزیا بر اساس سیستم نمره دهی ارزیابی خطرزایی علف‌های هرز مهاجم از پروتکل ارائه شده توسط استون (۴۲)

<i>Ambrosia psilostachya</i>	<i>Eichhornia crassipes</i>	
گیلان	گیلان	منطقه گسترش یافته
اراضی مرتعی، حاشیه مزارع و جاده‌ها	تالاب‌هاو آب‌بندان‌ها	مناطق آلوده
		تهاجم‌پذیر بودن
۳	۲	۱. توانایی استقرار علف‌هرز در میان گیاهان موجود چگونه است؟
۲	۲	۲. میزان تحمل علف‌هرز به عملیات مدیریتی چگونه است؟
		۳. توانایی تکثیر علف هرز چگونه است؟
۲	۲	الف: زمان تا گیاهچه شدن؟
۱	۲	ب: تشکیل بذرها؟
۲	۲	ج: پراکنش از طریق اندام‌های رویشی؟
۳	۳	۴. توانایی انتشار توسط چگونه است؟
۲	۰	الف: پرنندگان؟
۱	۱	ب: حیوانات وحشی؟
۱	۲	ج: آب؟
۱	۰	د: باد؟
۲	۲	۵. انتشار توسط انسان چگونه است؟
۱	۰	الف: تصادفاً؟
۲	۱	ب: عمداً؟
۱	۱	ج: محصولات آلوده؟
۱	۰	د: حیوانات اهلی؟
۲	۲	
۱۲	۱۱	نمره کل تهاجم‌پذیری
		اثرات
بالا	بالا	تراکم لازم برای اثرگذاری چگونه است؟
۲	۲	۱. باعث کاهش استقرار گیاهان مطلوب می‌شود؟
۴	۳	۲. آیا باعث کاهش عملکرد یا پوشش گیاهی می‌شوند؟
۳	۳	۳. آیا باعث کاهش کیفیت محصولات یا خدمات می‌شوند؟
۲	۳	۴. آیا ایجاد محدودیت در رفت و آمد انسان، حیوانات، آب و... می‌کند؟
۳	۳	۵. آیا علف‌هرز روی سلامت انسان تاثیر دارد؟
		۶. علف‌هرز دارای اثر مهم، مثبت یا منفی بر سلامت محیط زیست است؟

"تکاسی و همکاران، ارزیابی خطرزایی دو گیاه مهاجم سنبل آبی..."

الف: غذا / پناهگاه؟	۱	۱
ب: رژیم‌های آتش‌سوزی؟	۰	۰
ج. افزایش سطح موادغذایی؟	۰	۰
د: شوری خاک؟	۰	۰
ذ: پایداری خاک؟	۱	۰
ه: محتوای آب خاک؟	۰	۰
	۱	۰
نمره کل اثرات	۱۵	۱۴
پتانسیل انتشار	۲	۳
نمره کل پتانسیل انتشار	۲	۳
نمره اهمیت علف‌هرز (بین صفر و ده)		
نمره دقیق تهاجم‌پذیری	۷/۳	۸
نمره دقیق اثرات	۷/۸	۷/۳
نمره دقیق پتانسیل انتشار	۲	۳
اهمیت علف‌هرز	۱۱۶/۶۶	۱۷۵/۲

همان‌طور که بیان شد در ایالات متحده آمریکا، استرالیا و نیوزیلند، زمانی که اصطلاح علف‌هرز مضر به علف‌هرزی اطلاق شود، کنترل یا ریشه‌کنی آن اجباری می‌باشد (۳۸).

نتایج ارزیابی گیاهان هرز آبی در نیوزیلند برای گیاه سنبل آبی نیز نمره بالایی بود و بر این اساس، عملیات ریشه‌کنی این گیاه در دستور کار آن کشور قرار گرفت (۸). ارزیابی خطرزایی گیاه آمبروزیا نیز در نیوزیلند نشان داد که این گیاه دارای خطر بالایی است و کنترل آن ضروری می‌باشد (۳). در ارزیابی خطرزایی چهار گونه علف‌هرز مهاجم در استان گلستان به ترتیب بیشترین و کمترین خطرزایی به خربزه وحشی (L. *Cucumis melo*) (نمره خطرزایی برابر با ۱۱۱/۵) و پیچک (*Ipomea hederacea* L. Jacquin) (نمره خطرزایی برابر با ۱۹/۵) مربوط شد. دو گونه فرفیون ناجور برگ (*Euphorbia heterophylla* L.)، فرفیون

بر اساس نتایج حاصل از نمره‌دهی، علف‌هرز آمبروزیا در رتبه اول با نمره ۱۷۵/۲ و سنبل آبی با نمره ۱۱۶/۶۶ در رتبه بعدی جزء علف‌های هرز با ریسک بالا قرار می‌گیرند. بر این اساس، اعمال برنامه‌های مدیریتی برای جلوگیری از گسترش بیشتر و کنترل جمعیت حاضر ضروری است. دلیل بالا بودن خطر این دو علف‌هرز، به توانایی تکثیر رویشی و زایشی آنها، عامل ایجاد بیماری در انسان‌ها، سرعت پراکنش بالا و ایجاد اثرات زیست محیطی فراوان آنها مربوط می‌باشد. برای کنترل سنبل آبی در استان گیلان، اقداماتی انجام شده است و تحقیقاتی در حال انجام می‌باشد، اما برای علف‌هرز آمبروزیا که از نظر خطرزایی با ریسک بالا نیز می‌باشد، تاکنون هیچ چاره‌ای اندیشیده نشده است. امید است که مسئولین استانی، این گیاه را که در استان در مناطق آلوده به سرعت در حال افزایش است، نادیده نگیرند.

باشد. نتایج حاصل از بررسی خطرزایی گونه‌های مهاجم در اولویت‌بندی مدیریت و ریشه‌کنی گیاهان مهاجم نقش مهمی دارد. در واقع با در دست داشتن چنین اطلاعاتی، محققین می‌توانند بررسی‌های بیشتر را روی گونه‌های مهم‌تر انجام دهند و همچنین کشاورزان بهتر می‌توانند از کاهش کمی و کیفی محصولات زراعی جلوگیری کنند.

خوابیده (*Euphorbia maculata* L.) دارای خطرزایی متوسطی بودند و فرفیون ناجور برگ بیشتر از فرفیون خوابیده خطرزایی داشت (۱). بر اساس اطلاعات سایت CABI (۴، ۵) سنبل آبی و آمبروزیا دو علف‌هرز مهاجم مهم در جهان هستند که خسارت اقتصادی و زیست محیطی فراوانی ایجاد کرده‌اند. بنابراین اولویت برنامه‌های مدیریتی باید با هدف حذف و جلوگیری از انتشار آن‌ها به سایر نقاط کشور

References

فهرست منابع

- ۱- سهرابی، س. و قرخلو، ج. ۱۳۹۴. نمونه‌ای از ارزیابی خطر زایی چهار گونه مهاجم در استان گلستان. ششمین همایش علوم علف‌های هرز ایران. بیرجند. ۱۰ تا ۱۲ شهریور ۱۳۹۴.
- 2- American College of Allergy, Asthma, and Immunology. 2014. Ragweed Allergy. <http://acaai.org/allergies/types/ragweed-allergy>.
- 3- Anonymous, 2009. Pacific Island Ecosystems at Risk (PIER): *Ambrosia psilostachya*. http://www.hear.org/pier/wra/pacific/ambrosia_psilostachya_htmlwra.htm. Accessed date: 20 September 2017.
- 4- Anonymous, 2017a. *Eichhornia crassipes* (water hyacinth). <http://www.cabi.org/isc/datasheet/20544>. Accessed date: 20 September 2017.
- 5- Anonymous, 2017b. *Ambrosia psilostachya* (perennial ragweed). <http://www.cabi.org/isc/datasheet/4692>. Accessed date: 20 September 2017.
- 6- Brandes, D., and Nitzsche, J. 2006. Biology, introduction, dispersal, and distribution of common ragweed (*Ambrosia artemisiifolia* L.) with special regard to Germany. *Nachrichtenbl. Deut. Pflanzenschutzd.*, 58 (11): 286-291.
- 7- Buters, J.T.M., Alberternst, B., Nawrath, S., Wimmer, M., Hoffmann, C.T., Starfinger, U., Behrendt, H., Schmidt-Weber, C., and Bergmann, K.Ch. 2015. *Ambrosia artemisiifolia* (ragweed) in Germany-current presence, allergological relevance and containment procedures. *Allergo J. int.* 108-120.
- 8- Champion, P.D., de Winton, M.D. and Clayton, J.S. 2014. A risk assessment based proactive management strategy for aquatic weeds in New Zealand. *Management of Biological Invasions*, 5(3): 233-240.
- 9- Chandra, G., Ghosh, A., Biswas, D. and Chatterjee, S. 2006. Host plant preference of *Mansonia mosquitoes*. *J Aquatic Plant Manage*, 44:142-144.
- 10- Cheraghian, A. 2016. A guide for diagnosis and detection of quarantine pests: perennial ragweed. *Ambrosia psilostachya* DC. *Asterales: Asteraceae*. Islamic Republic of Iran. Ministry of Jihad-e-Agriculture. Plant Protection Organization.

- 11- Dagno, K., Lahlali, R., Diourte, M., and Haissam, J. 2012. Fungi occurring on water hyacinth (*Eichhornia crassipes* [Martius] Solms-Laubach) in Niger River in Mali and their evaluation as Mycoherbicides. *J. Aquat. Plant Manage*, 50: 25-32.
- 12- Dalrymple, R.L. and J.L. Rogers. 1983. Allelopathic effects of western ragweed on seed germination and seedling growth of selected plants. *Journal of Chemical Ecology*, 9 (8): 1073-1078.
- 13- Downey, P.O., Johnson, S.B., Virtue, J.G. and Williams, P.A. 2010. Assessing risk across the spectrum of weed management. *CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, Veterinary Science, Nutrition and Natural Resources*, 5(038): 1-15. <http://www.cabi.org/cabreviews>
- 14- Edewor, J.O. 1988. Developing water hyacinth in Nigerian waters, Aug. 7-12, Lagos, Nigeria, pp. 175-178.
- 15- EEA, 2012. The impacts of invasive alien species in Europe. EEA Technical Report No 16/2012. Luxembourg: Publications Office of the European Union, <http://www.eea.europa.eu/publications/impacts-of-invasive-alien-species>.
- 16- Essl, F., Biro, K., Brandes, D., Broennimann, O., Bullock, J.M., Chapman, D.S., Chauvel, B., Dullinger, S., Fumanal, B., et al. 2015. Biological flora of the British Isles: *Ambrosia artemisiifolia*. *Journal of Ecology* 103: 1069-1098.
- 17- Feikin, D., Tabu, C. and Gichuki, J. 2010. Does water hyacinth on East African lakes promote cholera outbreaks? *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene*, 83: 370-373.
- 18- Foxcroft, L.C. 2002. Impacts of invasive alien species on biodiversity. *Invasive Alien Species*, Skukuza, KNP. 2002-11-15.
- 19- Fumanal, B., Girod, C., Fried, G., Bretagnolle, F. and Chauvel, B. 2008. Can the large ecological amplitude of *Ambrosia artemisiifolia* explain its invasive success in France? *Weed Research* 48, 349-359.
- 20- Gasso, N., Basnou, C., and Vila, M. 2010. Predicting plant invaders in the Mediterranean through a weed risk assessment. *System. Biol Invasions*, 12:463-476.
- 21- Gergen, P.J., Turkeltaub, P.C., and Kovar, M.D. 1987. The prevalence of allergic skin test reactivity to eight common aeroallergens in the US population: results from the second National Health and Nutrition Examination survey. *J. Allergy Clin. Immunol.*, 80: 669-679.
- 22- Gichuki, J., Omondi, R., Boera, P., Tom Okorut, T., SaidMatano, A., Jembe, T. and Ofulla, A., 2012. Water Hyacinth *Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms-Laubach Dynamics and Succession in the Nyanza Gulf of Lake Victoria (East Africa): Implications for Water Quality and Biodiversity Conservation. *The Scientific World Journal*, 2012, Article ID 106429, 10 pages doi:10.1100/2012/106429.
- 23- Gopal, B. and Sharma, K.P. 1981. Water hyacinth (*Eichhornia crassipes*), the most troublesome weed of the world. Hindasia Publ, UK.
- 24- Groves, R.H., Panetta, F.D. and Virtue, J.G. 2009. *Weed Risk Assessment*. Melbourne, CSIRO Publishing.
- 25- Haider, S.Z. 1989. Recent work in Bangladesh on the utilization of water hyacinth. Commonwealth Science Council/Dhaka University, Dhaka, pp: 32.
- 26- Heguy, L., Garneau, M., Goldberg, M.S., Raphoz, M., Guay, F. and Valois, M.F. 2008. Associations between grass and weed pollen and emergency department visits for asthma among children in Montreal. *Environ Res*, 106: 203-211.

- 27- Jones, R. 2009. The impact on biodiversity, and integrated control, of water hyacinth, *Eichhornia crassipes* (Martius) Solms-Laubach (*Pontederiaceae*) on the Lake Nsezi –Nseleni River System. Mc Thesis. Department of Zoology and Entomology-Rhodes University. South Africa. 115p.
- 28- Milakovic, I., Fiedler, K. and Karrer, G. 2014. Management of roadside populations of invasive *Ambrosia artemisiifolia* by mowing. *Weed research*, 54, 256-264.
- 29- Minakawa, N., Sonye, G., Dida, G., Futami, K. and Kaneko, S. 2008. Recent reduction in the water level of Lake Victoria has created more habitats for *Anopheles funestus*. *Malaria J.*, 7:119.
- 30- Moskalenko, G.P. 2001. Quarantine Weeds for Russia. Moscow, Russia: Plant Quarantine Inspectorate.
- 31- Mozaffarian, V. and Yaghoubi, B. 2015. New record of *Eichhornia crassipes* (water hyacinth) from north of Iran. *Rostaniha*, 16(2): 208-211.
- 32- Myint, S.W., Brazel, A., Okin, G. and Buyantuyev, A. 2010. "Combined Effects of Impervious Surface and Vegetation Cover on Air Temperature Variations in a Rapidly Expanding Desert City," *GIScience & Remote Sensing* 47 (3): 301-320.
- 33- Ndimele, P.E. and Jimoh, A. 2011. Water Hyacinth (*Eichhornia crassipes* [Mart.] Solms.) in Phytoremediation of heavy Metal Polluted Water of Ologe lagoon, Lagos, Nigeria. *Research journal of Environmental Sciences*, 5(5): 424-433.
- 34- Patel, S. 2012. Threats, management and envisaged utilizations of aquatic weed *Eichhornia crassipes*: an overview. *Rev Environ Sci Biotechnol*, 11:249-259.
- 35- Pheloung, P.C. 2001. Weed risk assessment for plant introductions to Australia. *Weed Risk Assessment* (eds R.H. Groves, F.D. Panetta & J.G. Virtue), pp. 83-92. CSIRO Publishing, Collingwood.
- 36- Pheloung, P.C., Williams, P.A. and Halloy, S.A. 1999. A weed risk assessment model for use as a biosecurity tool evaluating plant introductions. *Journal of Environmental Management* 57: 239-251
- 37- Pinke, G., Karacsony, P., Czucz, B. and Botta-Dukat, Z. 2011. Environmental and land-use variables determining the abundance of *Ambrosia artemisiifolia* in arable fields in Hungary. *Preslia* 83: 219-235.
- 38- Pysek, P., Richardson, D.M. and Williamson, M. 2004. Predicting and explaining plant invasions through analysis of source area floras: some critical considerations. *Diversity and Distributions*, 10, 179-187.
- 39- Richardson, D.M., Macdonald, I.A.W. and Forsyth, G.G. 1989. Reductions in plant species richness under stands of alien trees and shrubs in the fynbos biome. *South African Forestry J.* 149:1-8.
- 40- Rogers, C.A. Wayne, P.M., Macklin, E.A., Muilenberg, M.L., Wagner, C.J., Epstein, P.R. and Bazzaz, F.A. 2006. Interaction of the onset of spring and elevated atmospheric CO₂ on ragweed (*Ambrosia artemisiifolia* L.) pollen production. *Environ Health Perspect*, 114(6): 865-869.
- 41- Saint-Louis, S., D-Tommaso, A. and Watson, A.K. 2005. A common ragweed (*Ambrosia artemisiifolia*) biotype in southwestern Quebec resistant to Linuron. *Weed Technology*. 19: 737-743.
- 42- Stone, L. 2008. Environmental Weed Risk Assessment Protocol, http://www.google.com/url?q=http://www.futurefarmonline.com.au/LiteratureRetrieve.aspx%3FID%3D42385&sa=U&ei=9z0cU9PWCOrsswacroDACw&ved=0CBsQFjAA&sig2=_8nav8b66C6J3IHRYqyjZQ&usq=AFQjCNH2dVdiJ4NeofcTGou48Cuer-qsdw (verified 5 March 2014).
- 43- Tegene, S., Hussein, T., Tessema, T., Yirefu, F., Carmen, B. and Gossmann, M. 2012. Exploration of fungal pathogens associated with water hyacinth (*Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms-Laubach) in Ethiopia. *African Journal of Agricultural research*, 7(1): 11-18.

- 44- Tokasi, S., Kazerooni Monfared, E., Yaghoubi, B., Oveisi, M., Sasanfar, H., Rahimian Mashhadi, H., and Muller-Scharer, H. 2017. First report of *Ambrosia psilostachya* from Iran: an invasive plant establishing in coastal area of Gilan province (N Iran). *Rostaniha*, 18 (2), short report, in press.
- 45- Tyr, S., Veres, T. and Lacko-Bartosova, M. 2009. Efficacy of herbicides control of common ragweed (*Ambrosia artemisiifolia* L.) in maize. *Research Journal of Agricultural Science*, 41: 337-340.
- 46- Ueki, K., Ito, M., Oki, Y. 1975. Water hyacinth and its habitats in Japan. Paper presented at 5th Asian-Pacific Weed Science Society Conference, Tokyo.
- 47- Varshney, J., kumar, S. and Mishra, J. 2008. Current status of aquatic weeds and their management in India. In: *Proceedings of Taa2007: the 12th world lake conference*, pp 1039–1045.
- 48- Vila, M., Basnou, C., Pysek, P., Josefsson, M., Genovesi, P., Gollasch, S., Nentwig, W., Olenin, S., Roques, A., Roy, D., Hulme, P.E. and DAISIE partners. 2010. How well do we understand the impacts of alien species on ecosystem services? A pan-European cross-taxa assessment. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 8: 135–144.
- 49- Villamagna, A. and Murphy, B. 2010. Ecological and socio-economic impacts of invasive water hyacinth (*Eichhornia crassipes*): a review. *Freshwater Biology* 55: 282–298.
- 50- Virtue, J. 2004. SA Weed Risk Management Guide, Animal and Plant Control Commission, South Australia.
- 51- Virtue, J.G. and Melland, R.L. 2003. The environmental weed risk of revegetation and forestry plants. DWLBC report, south Australia, p.134.
- 52- Wayne, P. 2002. Production of allergenic pollen by ragweed (*Ambrosia artemisiifolia* L.) is increased in CO₂-enriched atmospheres. *Ann Allergy Asthma Immunol*, 88: 279-282.
- 53- Westerdahl, H.E. and Getsinger, K.D. 1988. Aquatic plant identification and herbicide use guide, volume II: aquatic plants and susceptibility to herbicides. Technical Report A-88-9. Department of the Army Waterways Experiment Station, Corps of Engineers, Vicksburg, MS.
- 54- Ziska, L.H. and Caulfield, F.A. 2000. "The Potential Influence of Rising Atmospheric Carbon Dioxide (CO₂) on Public Health: Pollen Production of the Common Ragweed as a Test Case," *World Res Rev* 12: 449-457.
- 55- Ziska, L.W., Gebhard, D.E., Frenz, D.A., Faulkner, S., Singer, B.D. and Straka, J.G. 2003. Cities as harbingers of climate change: Common ragweed, urbanization, and public health. *J. Allergy Clin Immunol*, 111: 290-295.

Risk Assessment of two invasive plants, water hyacinth (*Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms) and perennial ragweed (*Ambrosia psilostachya* DC.) in Gilan province

Somayeh Tokasi*, Sima Sohrabi, Ebrahim Kazerooni Monfared

*Assistant Professor of Protection Research Department, Gilan Agricultural and Natural Resources Research and Education Center Rash, Iran

Ph.D Of Agriculture Engineering, Weed Science Field Department Of Agriculture, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Assistant Professor of Applied Science and Technology University of Guilan, Gilan, Iran

stokasi@yahoo.com

(Received: 2018/04/30 Accepted: 2018/06/03)

Abstract

Recently, two new plant species have been introduced in Guilan province as invasive weeds, water hyacinth (*Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms) and perennial ragweed (*Ambrosia psilostachya* DC.) that are very important in word due to their environmental effects. Weed Risk Assessment (WRA), ranks weeds according to botanical characteristics, environmental impacts and their extent for their management plans. According to final score, three solutions are provided for each weed: 1- rejection or denial of the presence of invasive weed and preventing the entry or eradication of it, 2- further evaluation of that plant and accepting that the plant is a low risk weed, 3- accepting the presence of that invasive plant in that area. In this study, Weed Risk Assessment of two invasive weeds in Guilan province, aquatic hyacinth and western ragweed was calculated. According to WRA system western ragweed with 175.2 score has high risk weed and urgent management practice are necessary to prevent more spread. Aquatic hyacinth was also high risk with weighing 116.66.

Keywords: Invasive weed, weed risk assessment, Weed distribution, Alien plant, Invasive species